

Præfectus hoc responso latus inquit: & hæc quæ dixisti, omnia noster Imperator novit, & veteris Reginæ respectu magis atque magis vos amat & amplectitur. Sub hæc verba Decuriones misit. Cæterum Actius ubi sollicitari Moguntiacos ab Ludovico ita intellexit, ut eos à Vicecomite averteret, & in obsequio firmaret, oppidum quacumque via recipere constituit. Ita Martinum Liprandum clam Moguntiam mittit. Hic, & fratres, quamvis Mediolani agerent, Moguntia tamen oriundi erant. Hic fecerit amicos convocavit, & consilium inivit, quo pacto Moguntia Actio tradi posset. Adventus Martini multorum animos movit. Ignorabant perique quod ita Mediolano repente cessisset. Alii dicebant: Mediolanum in armis esse, & res novas moliri. Tunc prætor urbis etsi tanto muneri impar esset, portas Urbis per apparitorem claudi iussit. Illum Martini frater percussit, & claves eripuit. Tumultus factus est ingens: ita continuo multi acceptis armis, ne porta clauderetur intercedunt: Germani equites, qui arcem tenebant, ubi clamorem audire, & ad portas oppidanis concurrere, haud cunctati, arces regrediuntur, sed haud multo longe egressi sunt. Supervenit tunc Pinala frater Martini cum quingentis equitibus, quos ab Actio acceperat. Actium auctoritate Imperiali Mediolani procuracionem tenere distitare. Oppidum ingressus ad forum primum contendit clamitans: vivat, vivat Actius Vicecomes, deinde arcem versus properavit. Germani equites, qui pro arce stabant, retroversti, in via, qua Mediolanum itur, consistere: captivos quatuor tantisper tenere dum libertatem mille aureis redimerent. Tunc Pinala munitiones, & vallum extra jactum sagittæ extrui iussit. Ita circumclusi stabant Germani. Inter hæc Actius legatum misit Boschinum Mantegatiam: hic militari insigni ornatus erat, & Paganum de gente Mandella, statimque vocatis ad se primoribus oppidi, Boschinus inquit: Actius Princeps noster veritus, ne in novitate rerum ob adventum Imperatoris vos quoque animum ad nova consilia applicaretis: neque tamen adversari Cæsari in animo is habet, sed ab urbe opulenta, & à vobis pariter calamitatem imminentem arcere instituit. Venerat jam biennium in Italiam designatus Cæsar cum multitudine Germanorum, equites ei erant ad quattuor millia. In Etruscis, relicta Româ, dum redit, alios amisit, complures per inopiam defecere. Vix duo millia supersunt, inopes & egeni, equis & armis spoliati vociferantur passim: Mediolanum petamus, opulenta est civitas, facile erit incommoda refarcire, & quæ amisimus recuperare. Egeni sunt, & vi quacumque atque injuria id comparare nituntur, ne inermes atque nudi in Germaniam redeant. Numquid putatis eos detrimenta cogitare, quæ Mediolanensis atque Moguntiacus quinque ab hinc annis passi fuere? Ad hæc gens barbara & rapax non respicit, neque in quæ mala devenimus, dum nimis Germano Cæsari obsequimur. Spoliis dumtaxat externis rex imminet, nec rationem aliquam habet eorum, quæ Aquiliferæ factionis sunt, imo verò, quod intolerabilius est, & iniquius, diversam factionem suscipit & fovet. In Gibellinos homicidia, & rapinas graves exercet. Ita Actius Princeps, consentiente Populo, nec Cæsarem, nec Germanos, qui illum affectantur, recipi debere. Plura non dico: satis enim superque, vel cum maxima jactura cognovimus, quo animo sint in

Tom. XXV.

A nos externi, quos nulla spolia, nullæ rapinæ, nulla tributa explere possunt. Ergo quoniam idem est Populus, neque disjungi Moguntiacus à Mediolanensi potest, ad libertatem, & salutem utriusque communem tuendam, arcendumque commune malum Actius Princeps vos hortatur, ne à fide & societate sua discedatis: communem habemus patronum & defensorem Johannem Baptistam. Quiescunt hic præterea Martyrum & multorum ossa, quos in Cœlium relatos reverenter & honorifice colimus, quorum item ope & auxilio, omnem impetum, vim, atque contumeliam barbarorum facile propulsabimus. Confidite in Sanctorum hominum cultura, & principis virtute, quem victoriosum conspicietis. Sub hunc sermonem idem Paullus, qui, ut supra diximus, Præfecto barbaro responderat, in hunc modum verba habuit. Quæ nunc dicturus sum nemo est, qui jamdiu non intelligat, atque etiam, Populares nostri, quæ nunc audivitis ex consilio, & mandato Principis nostri, ea salutem & incolumitatem nostram respiciunt. Agnosceamus profecto nostrum Principem impense sollicitum, ne in manus & potestatem violentium barbarorum deveniamus, & sic esse, cum alia permulta, tum hoc maxime declarat, quod ad reconciliandos animos nostros, non ignobiles, aut humili loco natos homines legaverit, sed eos, qui virtute, & gente pollent. Verum ut intelligatis, nos idem sentire quæ dicitis, palam, & in hoc cœtu hoc affirmamus: indignum esse titulo & auctoritate Imperatoria hunc Germanum Ducem, qui postea quam in Italiam venit, rem Romanam non solum neglexit, sed eos perdere instituit, quorum patres & avi Cæsarem nomen sectati sunt: discordias & sediciones inter eos feruit, ut dissensione civili bona diriperet, adversarios, & Imperii hostes tutatur, ut illorum studio & armis suos perditum ear. Quare is sibi, & factioni suæ consulat, si in Germaniam transiverit, neque in nobis vel minimum spei ponat: ita namque animati sumus omnes, ut nulla umquam vis, nulla discrimina, aut damna nos à nutu & voluntate separet. Eadem est omnibus mens, eam fidem servare, quam semel Actio & Mediolanensi Populo dedimus, quando res nostræ omnes à salute & potentia Mediolani pendeant. Exclamavit universa concio, dicta Paulli approbans. Alter Oratorum, cui Pagano nomen erat, fidem & animum illorum laudavit, & magnis pollicitationibus ut in officio permanerent hortatus est: neque pigeat impensæ & damni, quod dum obsequium Vicecomiti præbent perpeffi sunt, expectentque præmia. Reversi Mediolanum legati cum Actio renunciassent, constantes esse in fide Moguntiacos, per literas statim propositum eorum laudavit, hortatus insuper in defendenda patria perseverarent, quoniam Deo opt. max. rebus annuente, comparato præsidio facile inimicis resistent & quod cœperint, in eo durent, de impensis, damnis, & jactura parum curent, quoniam propositum sit, ubi facultas aderit, præmia ingentia in satisfactionem damnorum exhibere, & ut alacriores & firmiores eos in sustinendis damnis faceret, Moguntiacos socios, & fratres Mediolanensem appellari voluit. Inter hæc Ludovicus à Thuseia abiit, relicto Pisceâ Tarlato Aretino Episcopi fratre; jamque Apenninum transgressus ad Padum constitit; Mediolanum enim contendebat. Intumuerat fluvius, tunc sexcenti sagittarii, quos Ludovicus in Italia conduxerat, clam per mediam diem priusquam